

Miljö- och
energidepartementet

Ert dnr M2019/00116/K1

Yttrande över remissen Meddelande från kommissionen: En ren jord åt alla.

Naturhistoriska riksmuseet (NRM) har tagit del av kommissionens meddelande *En ren jord åt alla- En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi.*

Naturhistoriska riksmuseets yttrande

Naturhistoriska riksmuseet avger här sitt yttrande gällande framförallt de delar av meddelandet och analyserna som anknyter till museets kärnverksamheter, vilket i detta sammanhang inkluderar samlingar och forskning på biologisk mångfald samt utåtriktade informationsinsatser genom bl.a. utställningar och media.

NRM välkomnar en satsning på att ta fram en europeisk strategi för åtgärder mot klimatförändringarna och för att anpassa samhället till de prognosticerade förhållandena. Grundförutsättningarna är Parisavtalet under UNFCCC som anger att den globala uppvärmningen ska begränsas till under 2 grader och med målsättningen högst 1,5 grader detta århundrade.

Som beskrivs i dokumenten behövs en stor omställning i samhället från alla sektorer och förändrade levnadsvanor om målet ska nås.

För att Parisavtalets mål ska nås behövs kraftiga åtgärder skyndsamt. Kommissionen föreslår att EU:s nettoutsläpp av koldioxid ska vara noll till 2050, men att nuvarande mål för 2030 inte skall ändras. De senaste alarmerande resultaten från IPCC visar att kraftigare utsläppsminskningar innan 2030 behövs, och att kommissionens föreslagna strategi därmed är otillräcklig. En övergång till fossilfria transporter och annan förnybar energianvändning måste accelerera, tillsammans med energieffektiviseringar, styrmedel och uppmuntringar för förändrade levnadsmönster, m.m.

Bioenergi och biologisk mångfald

Bioenergi är en viktig del av åtgärdspaketet. Hur stor potential som finns till ökad användning av biobaserad energi från europeiska skogar är dock omstritt, och behäftat med komplicerade avvägningar.

Naturhistoriska riksmuseet vill särskilt framhålla vikten av att uttaget av bioenergi tar hänsyn till bevarandet av biologisk mångfald och de ekosystemtjänster som skog och annan växtlighet tillhandahåller. Om en ökad användning av bioenergi exempelvis skulle medföra större inslag av snabbväxande monokulturer (vilket hittills dessvärre ofta inneburit användning av främmande arter) och brist på död ved av stor vikt för bl.a. nedbrytande svampar, insekter och andra organismer skulle den biologiska mångfalden drabbas negativt. Uttaget av biobränsle måste anpassas för att minimera dessa och andra risker, och det är således oklart hur stor potentialen till ökning av biobränsleanvändning är. Enligt många bedömare bör biobränsle prioriteras för transporter där andra lösningar är svåra att ta fram (som t.ex. flyg).

Avsättningar av värdefulla naturskogar bör öka och blandskogar är mer värdefulla för inte bara biologisk mångfald utan har också en nedkylande effekt genom att lövträd har större albedo (reflektion) än barrträd. Det har dessutom visat sig att artrika blandskogar kan gynna tillväxten, och följaktligen koldioxidassimilationen. Variationsrika skogar med rik biologisk mångfald är också mer resilienta vilket är viktigt för att möta förändrade miljöförhållanden till följd av klimatförändringarna.

Det finns en risk att ett ökat uttag ur skogen för energianvändning skulle leda till ökade koldioxidhalter i atmosfären med temperaturhöjande effekt eftersom återväxten inte skulle vara tillräckligt snabb i förhållande till uttaget, särskilt inom den förhållandevis korta tid inom vilken uppvärmningen ska begränsas. Om dessutom andelen kalhyggen skulle öka skulle även detta leda till bl.a. ökade utsläpp och förlust av biologisk mångfald. Gamla skogar med kraftig vedbiomassa utgör betydande kollager som, tillsammans med andra naturliga kolsänkor, bör bevaras för att inte leda till ökade utsläpp. Det är således positivt att kommissionen för fram att naturliga kolsänkor skall öka och bevaras. Skogsplantering och produktion av biobränsle på produktiva marker som inte längre används för t.ex. jordbruk är en möjlighet som förslås. Samtidigt är det viktigt att bevara öppna marker som är värdefulla för biologisk mångfald, som t.ex. betade ängsmarker.

Det är positivt att kommissionen i stora delar identifierar ovanstående problematik rörande bioenergiproduktion. Om bioenergianvändningen skall kunna öka med minst 80% till 2050 enligt enligt de redovisade bedömningarna utan att leda till negativa effekter på biologisk mångfald kommer stora förändringar i nuvarande skogs- och jordbrukspolitik och metoder krävas.

Forskningsbehov

Förutom de mer tekniskt inriktade forskningsbehov som KOM identifierar behövs en ökad satsning på taxonomisk och ekologisk forskning. Detta utgör grunden till att kunna dokumentera och följa förändringar i biologisk mångfald och de ekologiska processer som ligger till grund för viktiga ekosystemtjänster. Sådan forskning och övervakning behövs både för att minimera biobränsleuttagets påverkan och för att dokumentera klimatförändringarnas effekter.

Information

En viktig faktor för att nå framgång i samhällets omställning är information till allmänheten. Naturhistoriska riksmuseet bidrar t.ex. med bl.a. en klimatutställning, seminarier, skolundervisning och webbaserad information, och en rad andra naturhistoriska museer i Europa kan på liknande sätt bidra. Ökad finansiering för sådana insatser i Europa skulle således vara ett viktigt inslag i den europeiska klimatstrategin.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Joakim Malmström, föredragande har varit forskningshandläggare Thomas Lyrholm. I den slutgiltiga beredningen har även forskningschef Per Andersson deltagit.

Joakim Malmström

Thomas Lyrholm